

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗВІТ

(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи

за темою:

***«РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ»***

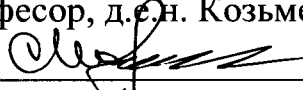
(номер державної реєстрації 0107U0123112)

СУМИ – 2012

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ДВНЗ «УАБС НБУ»
професор, д.е.н. Козьменко С.М.

«03» січня 2012 р.

ЗВІТ
(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи за темою:
**«РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ»**
(номер державної реєстрації 0107U0123112)

Керівник роботи: професор,
доктор економічних наук
Єпіфанов Анатолій Олександрович

РЕФЕРАТ

Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу [Текст] : звіт про НДР / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; керізн. А.О. Єпіфанов; викон. Башлай С.В., Савченко Т.Г. [та ін.]. – Суми, 2012. – 190 с.

Звіт про науково-дослідну роботу містить: 3 розділи, 190 сторінок, 20 таблиць, 24 рисунки, перелік посилань із 94 джерел, 17 додатків.

Об'єкт дослідження – механізм функціонування банківської системи України.

Мета роботи – визначення форм, способів і наслідків входження іноземного капіталу в банківську систему України та дослідження напрямків впливу банків з іноземним капіталом на розвиток економіки країни.

У роботі виокремлено три напрями дослідження рівня впливу та значення застосування іноземних технологій здійснення діяльності на банківську систему України, розкрито зміст методик, наведено алгоритми визначення ефективності функціонування суб'єктів як банківського, так і фінансового ринку, в цілому.

Даний проміжний звіт про наукове дослідження включає розкриття наступних складових загального змісту науково-дослідної роботи:

- вплив іноземного капіталу на забезпечення фінансової стійкості та рівноважних станів економіки України;
- визначення факторів та розробка методичних підходів до ефективного управління в умовах інтернаціоналізації банківського бізнесу;
- підвищення ефективності маркетингової складової діяльності банків України під впливом іноземного капіталу.

Ключові слова: БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ, ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ, ЕФЕКТИВНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ, МАРКЕТИНГ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ.

ЗМІСТ

ВСТУП	6	
РОЗДІЛ 1	ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА РІВНОВАЖНИХ СТАНІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	9
1.1	Формалізація напрямків впливу іноземного капіталу на фінансову стійкість банківської системи України	9
1.2	Обґрунтування оптимальної частки іноземного капіталу в банківській системі України в контексті забезпечення її фінансової стійкості	25
1.3	Вибір ефективної моделі функціонування державних банків в різних країнах світу в контексті їх впливу на розвиток національних економік	42
1.4	Методичні підходи до комплексної оцінки рівноваги платіжного балансу країни	59
РОЗДІЛ 2	ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ТА РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ	75
2.1	Науково-методичні засади оцінки ефективності бізнесу банків України з іноземним капіталом	75
2.2	Розвиток управління діяльністю українських банків на основі застосування принципів корпоративного управління	89
2.3	Вибір інструментів антикризового управління на різних етапах банківських криз	102
РОЗДІЛ 3	ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ СКЛАДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ.....	112
3.1	Роль банків з іноземним капіталом у розвитку іпотечного кредитування в Україні	112
3.2	Розвиток механізмів ціноутворення банківських продуктів з урахуванням іноземного досвіду	123
3.3	Оцінка конкурентоспроможності депозитних банківських послуг для фізичних осіб	137
ВИСНОВКИ	158	
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	161	
ДОДАТКИ	170	

ВСТУП

Однією із рушійних сил міжнародної економічної інтеграції є інтернаціоналізації міжнародних фінансових ринків та інститутів. Банківські установи України, перебуваючи завжди в центрі фінансового ринку країни, відіграють надважливу роль у визначенні напрямків, а також швидкості економічних інтеграційних процесів. Для країни, що приймає, іноземний капітал стає додатковим джерелом розвитку, який несе нові знання, технології, методи організації та управління бізнес-процесами.

Присутність в економіці будь-якої країни значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до законодавчої і виконавчої влади. Перш за все, це стосується не короткотермінових та спекулятивних інвестицій, а довгострокових й переважно прямих інвестицій. При цьому слід зазначити, що зменшення порівняно з минулими періодами або уповільнення темпів зростання іноземних інвестицій є прямою ознакою нестабільності та недовіри до країни.

Досвід показує, що будь-яка країна не може досягти економічної стабільності в умовах ізоляції від світової економічної системи. Саме взаємопроникнення окремих національних економік через механізм іноземних інвестицій, створення спільних транснаціональних корпорацій і є основою глобалізації світової економіки.

Для України цей процес означає, що потоки іноземного капіталу на вітчизняному фінансовому ринку можуть мати неоднозначний вплив на внутрішній фінансовий ринок. Саме тому науковці, банкіри, політики приділяють значну увагу проблемам фінансової глобалізації у пошуках нових шляхів організації фінансової системи України.

Сучасні процеси глобалізації та участь в них України призвели до лібералізації руху іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему. Вступ України до СОТ та поява можливості банків-нерезидентів відкривати свої філії

на її території стали ще однією причиною для проникнення іноземних інвестицій у вітчизняний банківський сектор.

Водночас, головною загрозою надмірного обсягу іноземного банківського капіталу в Україні є ризик захоплення стратегічно важливих позицій на ринку та отримання «монопольної влади» на здійснення банківської діяльності. Це несе негатив для розвитку вітчизняного банківництва та можливе витіснення українських банківських структур з сегментів ринку або ж вихід останніх, взагалі.

До того ж, зростання присутності іноземного капіталу в банківській системі України довгий час супроводжувалося посиленням ризиків і структурних дисбалансів, серед яких: зниження процентних ставок, здешевлення банківських послуг, посилення доларизації вітчизняної економіки, погіршення стану рахунку поточних операцій платіжного балансу. Нарощування капіталізації банків України за рахунок зовнішніх джерел призвело до значного профіциту фінансового рахунку платіжного балансу країни. Це, значною мірою збільшило залежність економіки країни від волатильності потоків капіталу та девальваційного тиску на курс гривні.

Отже, політика регулювання частки іноземного капіталу в банківській системі України має враховувати одночасно переваги та недоліки присутності банків з іноземним капіталом у банківському секторі. Тому, не зважаючи на зобов'язання України перед СОТ бути відкритою для іноземних інвестицій, політика державних органів в сфері банківського регулювання та контролю має бути направлена не лише на створення умов для збільшення присутності іноземного банківського капіталу, а й на визначення його мінімальних та максимальних меж, в яких присутність іноземного капіталу в банківській системі України матиме позитивний вплив на банківську діяльність та не створюватиме перешкод для формування здорової конкуренції на українському ринку банківських послуг.

Сучасні тенденції посткризового розвитку банківського бізнесу в Україні, зокрема вихід з ринку окремих іноземних інвесторів, загальне падіння його

рентабельності, зміна пріоритетів споживачів банківських послуг у бік підвищення запитів до транспарентності та надійності банків обумовлюють загострення проблеми забезпечення ефективності банківської діяльності. При цьому як об'єкт управління виступає вже не просто банк та його операції, а банківський бізнес в цілому, що висуває додаткові вимоги до врахування довгострокового часового горизонту та інтересів основних стейкхолдерів при прийнятті управлінських рішень.

Крім того, в умовах загострення конкуренції між банками за доступ до ресурсів та імплементації принципів корпоративного управління в практику вітчизняного банківництва особливої актуальності набуває необхідність розвитку науково-методичного забезпечення управління ефективністю банківського бізнесу.

Нині досить актуальним є питання можливості використання досвіду іноземних банків щодо формування передумов забезпечення конкурентоспроможності їхніх продуктів, застосування належних методик оцінки рівня конкуренції та ефективності діяльності, активного впровадження маркетингових інструментів управління банківською діяльністю.

В даній частині загального наукового звіту «Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу» сформовано результати власних авторських досліджень за трьома основними напрямками: вплив іноземного капіталу на забезпечення фінансової стійкості та рівноважних станів економіки України в умовах модернізації інституційного складу фінансово-кредитного ринку країни; визначення факторів та розробка методичних підходів до ефективного управління в умовах інтернаціоналізації банківського бізнесу з метою оцінки та регулювання конкуренції в банківській сфері України в контексті антикризового управління; підвищення ефективності маркетингової складової діяльності банків України з урахуванням технологій іноземних фінансово-кредитних установ та адаптованих управлінських інновацій.